

[Paabøl.]

ning, der har bestået gennem generationer, og som hviler på private viljeserklæringer, som ved deres oprettelse var fuldt lovlige. Der er jo ingen arvinger, som nu tilside-sættes. Kapitalen og nydelsesretten har ikke på noget tidspunkt været betragtet som tilhørende andre end den, der ifølge fundatsen var berettiget, og derfor skuffer man ingen berettiget forventning ved at opretholde de nuværende pengefideikommissis. Om det vil være rigtigt at ophæve de bestående fideikommissis, må underkastes selvstændig prøvelse og vurdering udfra de reale grunde, som måtte tale derfor.

Når man ved loven af 4. oktober 1919 ophævede jordegods-fideikommissis, var der en stærk samfundsinteresse heri, nemlig en passende jordfordeling. Sådanne samfundsinteresser er ikke knyttet til ophævelse af pengefideikommissis. Pengefideikommissis frembyder ikke, hverken ved deres antal eller de kapitaler, der rådes over, noget samfundskonomisk problem. Man har rejst det spørgsmål i bemærkningerne, om det er rimeligt, at en enkelt søn går frem for en anden søn eller datter, eller legatet går over til en fjernere slægtning med forbigåelse af døtre og yngre sønner. Jeg mener ikke, at dette synspunkt kan være afgørende, fordi de nuværende besiddere som sagt ikke har nogen ret til og ikke har begrundet forventning om at komme til at råde over de kapitaler, det drejer sig om. Dansk Kvindesamfund har været virksom udfra synspunktet ligestilling af kvinder og mænd med hensyn til succession — det er jo ofte således, at kvinder er forbigået i oprettelsesbrevet — men da der ikke er tale om nogen ret til selve kapitalen, men om en legatnydelse, mener jeg ikke, at synspunktet er så forfærdelig afgørende.

Der er altså ikke samfundshensyn knyttet til løsningen af dette spørgsmål. Det eneste hensyn, der er, er hensynet til besidderne, og jeg mener, at dette vejer ret tungt, fordi der er sket en væsentlig udhuling af de værdier, det drejer sig om. Kapitalen har været anbragt i pantebreve og obligationer, og værdien er blevet udhulet ved en inflation, som er fremmet ved de to verdenskrige, som disse stiftelser har oplevet. Arveafgifterne har gjort et betydeligt indhug i kapitalen, idet arveafgiften udredes

af formuen og ofte har været meget betydelig, når legaterne er gået over til fjernere slægtninge.

De snævre bånd, der er for anbringelses-måden, har hindret en passende frugtbar-gørelse af kapitalerne, og da besidderne betaler formueskat af de kapitaler, som de har rentenydelsen af, har det ofte været sådan, at de beskedne indtægter, kapitalen har afkastet, næppe har kunnet dække skatterne. Derfor mener jeg, at hvis man ikke går til afskaffelse af pengefideikommissis, så må man under alle omstændigheder nå frem til at muliggøre en passende frugt-bargørelse af kapitalen ved at løse de bånd, der er for anbringelsen. Kapitalen må kunne anbringes værdifast og på en sådan måde, at den giver en passende afkastning. Men jeg mener ikke, at dette hensyn fører videre.

Der har været et stærkt ønske blandt besidderne om ophævelse af den båndlæ-gelse, som finder sted med hensyn til disse kapitaler. Det kan jeg godt forstå, fordi besidderne naturligvis er interesseret i at få kapitalen i hænde, men det kan ikke være afgørende, for heroverfor står hensynet til stifterne.

Jeg mener i og for sig, at hele dette spørgs-mål passende kunne udskydes til behandling i forbindelse med arvelovskommissionens forslag, som vi nok inden længe kommer til at tage stilling til. Jeg mener ikke, det vil være praktisk at løse dette spørgsmål isoleret. Man kan sige, det er et begrænset spørgsmål, som kan løses for sig, men jeg mener dog, det hænger nøje sammen med spørgsmålet om familielegater og spørgs-målet om båndlæggelse i det hele taget. Om der er nogen grund til at plukke i arvelov-givningen på den måde, som det her er sket, står jeg noget tvivlende overfor. Naturligvis må samfundet være berettiget til at foretage en korrektion af private legatstifters vilje. Det har også altid været fastslået. Selv Anders Sandøe Ørsted, som levede under en meget stærkere individualistisk samfunds-ordning, end vi gør i dag, var klar over dette. Han skrev i sin tid en afhandling om rege-ringens ret til at ophæve en stiftelse, som en privatmand har oprettet, hvori han går ind for, at staten, når den sikrer gennem-førelsen af de testamentariske viljesbestem-melser, må være berettiget til, hvis disse viljesbestemmelser er kommet afgørende ud